GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 22261
שם התלמיד/ה: _____

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

הוראות

מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון, פרק שני) וחלק ב (פרק שלישי, פרק רביעי).

יש לענות סך הכול על שלוש שאלות, משני פרקים לפחות (לכל שאלה – 33⅓ נקודות).

שימו לב: אין חובה לבחור שאלות משני החלקים.

משך הבחינה: שלוש שעות וחצי ללא הפסקה.

חלק א

א. מבנה השאלון: בחלק זה שני פרקים.

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק שני – לאומיות וציונות

ב. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה, וספר הלימוד שאושר בנושא לאומיות וציונות.

הספרים יכולים להיות מסומנים במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב.

אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.

2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

נספחים: לשאלה 2 (כרזת תעמולה); לשאלה 10 (שער עיתון).

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

חלק ב

הוראות

א. מבנה השאלון: בחלק זה שני פרקים.

פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל

פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל

שימו לב: אם לא עניתם על שלוש שאלות בחלק א – יש לבחור שאלה/שאלות מחלק ב (סך הכול – שלוש שאלות בבחינה כולה).

ב. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

בהצלחה!

השאלות

חלק א – פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה

שימו לב: יש לענות בבחינה כולה סך הכול על שלוש שאלות, משני פרקים לפחות (לכל שאלה – 33⅓ נקודות).
שימו לב: 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות והשואה. כמו כן תוכלו להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

1. המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בגרמניה ובארצות הכיבוש

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: נתוני ההגירה של יהודים מגרמניה* בשנים 1933–1938.)

א. בתקופה שבין השנים 1933–1938 היישום של המדיניות הנאצית כלפי היהודים בגרמניה לא היה אחיד. בשנים מסוימות יישמו את המדיניות בחומרה, ובשנים אחרות יישמו אותה באופן מתון יותר.
– על פי מה שלמדתם, בססו טענה זו באמצעות עובדות היסטוריות הנוגעות למדיניות של הנאצים כלפי היהודים בתקופה זו.
– הסבירו את הקשר בין אחת מן העובדות ההיסטוריות שהצגתם ובין אחד מן הנתונים המוצגים בגרף שלפניכם.

(17 נקודות)

ב. הסבירו כיצד השפיעו שניים מן המהלכים הצבאיים בשנים 1941–1945 על המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בשטחי הכיבוש.

(16⅓ נקודות)

2. חינוך, תעמולה ואידאולוגיה במשטר הנאצי

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: נספח לשאלה 2 – כרזת תעמולה)

א. – הסבירו את החשיבות של התעמולה ושל החינוך בתהליך ההפיכה של גרמניה ממדינה דמוקרטית למדינה נאצית טוטליטרית.
– בחרו במקור חזותי מספר הלימוד, והסבירו כיצד הוא מבטא את החשיבות של התעמולה או של החינוך בתהליך זה.

(16⅓ נקודות)

ב. בנספח לשאלה זו מוצגת כרזת תעמולה שפורסמה בגרמניה לאחר כיבוש פולין.
– הסבירו כיצד שניים מן העקרונות של האידאולוגיה הנאצית באים לידי ביטוי בכרזה.
– הסבירו כיצד מימשו הנאצים את העקרונות האלה באמצעות שתיים מן הפעולות שהם נקטו לאחר כיבוש פולין.

(17 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

3. הגטאות

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: קטע מקור שכתב ביומנו המורה חיים אהרון קפלן, בגטו ורשה, ב־10 במרס 1940)

א. לפניכם קטע מקור שכתב ביומנו המורה חיים אהרון קפלן, בגטו ורשה, ב־10 במרס 1940.

– הסבירו כיצד בדבריו של קפלן בקטע המקור באות לידי ביטוי שתיים מן המטרות של הנאצים בהקמת הגטאות.

– הציגו את דרך ההתנגדות של היהודים למדיניות הנאצים שבאה לידי ביטוי בקטע המקור, והדגימו על פי מה שלמדתם את דרך ההתנגדות הזאת באמצעות שתי פעולות של היהודים בגטאות.

(19⅓ נקודות)

ב. בשנת 1942 היו בגטאות יהודים שהחליטו לשנות את דרך ההתנגדות לנאצים.

– הציגו את השינוי.

– הסבירו מדוע חל שינוי זה. בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד.

(14 נקודות)

חלק א – פרק שני – לאומיות וציונות

שימו לב: 1. בפרק זה תוכלו להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא לאומיות וציונות.

2. בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

---

4. התנועות הלאומיות – דרכי פעולה

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: קטע מקור מזיכרונותיו של יוליאן אורסין נימצ'ביץ', משורר ומדינאי פולני)

א. לפניכם קטע מקור מזיכרונותיו של יוליאן אורסין נימצ'ביץ', משורר ומדינאי פולני. הקטע מתאר את הפעילות של התנועה הלאומית הפולנית בראשית המאה ה־19.

הסבירו כיצד שניים מדרכי הפעולה של התנועות הלאומיות באירופה באות לידי ביטוי בקטע המקור.

(14 נקודות)

ב. – הציגו שתי דרכי פעולה מתחומים שונים שנקט היישוב היהודי בארץ־ישראל בשנים 1881–1914, והסבירו את החשיבות של אחת מהן לקידום המטרות של התנועה הציונית.

– בחרו במקור מספר הלימוד, והסבירו כיצד הוא מדגים את אחת מדרכי הפעולה שהצגתם.

(19⅓ נקודות)

5. מטרות ומנהיגות בתנועות הלאומיות

(33⅓ נקודות)

(ראו בנספח: מקור 1 – פורסם ב־12 ביולי 1904, בעמוד השער של העיתון "השקפה", עיתונם של אליעזר בן יהודה ובני משפחתו., מקור 2 – פורסם ב־14 באוקטובר 1904, בעמוד השער של העיתון "חבצלת". בתקופה זו העיתון היה ביטאונה של הקהילה החרדית בירושלים.)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. – הסבירו שתיים מן המטרות של התנועות הלאומיות.
– הציגו מקור מספר הלימוד שבו באה לידי ביטוי דרך פעולה של ההנהגה בתנועות הלאומיות, שנועדה לקדם אחת מן המטרות שהצגתם.
(13⅓ נקודות)

ב. לפניכם שני קטעי מקור (1–2) שהתפרסמו בעיתונים בארץ־ישראל לאחר מותו של הרצל.
– הציגו את ההבדלים בין שני קטעי המקור על פי שני התבחינים (הקריטריונים) האלה:
האבל על מותו של הרצל; הערכת דמותו ופועלו של הרצל.
– הסבירו סיבה אחת להבדלים שהצגתם בין שני קטעי המקור.
(20 נקודות)

6. מעורבות המעצמות בהתפתחות התנועות הלאומיות

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: קטע מקור מתוך זיכרונותיו של מאיר דיזנגוף משנת 1917)

א. – בחרו בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, איטליה, גרמניה, והסבירו כיצד השפיעה אחת מן המעצמות על המאבק של תנועה זו.
– בחרו במקור מספר הלימוד שבו באה לידי ביטוי ההשפעה של אחת מן המעצמות על התנועה הציונית עד 1920, והסבירו כיצד המקור שבחרתם מבטא השפעה זו.
(18⅓ נקודות)

ב. לפניכם קטע מקור מתוך זיכרונותיו של מאיר דיזנגוף משנת 1917. בקטע הוא מתאר את מדיניות השלטון העות'מני בארץ־ישראל.
– הסבירו כיצד באים לידי ביטוי בקטע המקור שניים מן המניעים שהשפיעו על המדיניות של השלטון העות'מני כלפי היישוב היהודי בארץ־ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה.
(15 נקודות)

חלק ב – פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל

---

7. מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: איגרת ששלח דוד בן גוריון לחבר פלמ"ח ב־17 באוקטובר 1948)

א. הסבירו את הסיבות שבגללן החליטו מנהיגי המחתרות (ההגנה, האצ"ל והלח"י) לשתף פעולה לאחר תום מלחמת העולם השנייה, והציגו סיבה אחת שבגללה הפסיקו המחתרות לשתף פעולה.
(15 נקודות)

ב. לפניכם קטע מקור ובו איגרת ששלח דוד בן גוריון לחבר פלמ"ח ב־17 באוקטובר 1948.
– על פי קטע המקור, הציגו את הטיעון (טענה ושני נימוקים) של דוד בן גוריון, בנוגע לפירוק הפלמ"ח.
– הציגו טיעון נגד (טענה ונימוק).
(18⅓ נקודות)

8. שאלת ארץ־ישראל באו"ם

(33⅓ נקודות)

א. יש הטוענים שההחלטה של בריטניה להעביר את שאלת ארץ־ישראל לאו"ם נבעה משיקולי מדיניות פנים,
ויש הטוענים שהחלטה זו נבעה משיקולי מדיניות חוץ.
נמקו את הטענות באמצעות שלוש עובדות היסטוריות (עובדה אחת לפחות לכל אחת מן הטענות).

(17⅓ נקודות)

ב. – הסבירו מדוע גם ארצות הברית וגם ברית המועצות תמכו בהצעת תוכנית החלוקה שהתקבלה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947.
– הציגו סיבה שגרמה לאחת מן המדינות החברות באו"ם להימנע או להתנגד בהצבעה על תוכנית זו.

(16 נקודות)

9. מלחמת העצמאות

(33⅓ נקודות)

א. הציגו שלושה מן האתגרים שהיו ליישוב היהודי בשלב הראשון של מלחמת העצמאות (מ־30 בנובמבר 1947 עד 14 במאי 1948), והסבירו כיצד הוא התמודד עם אחד מן האתגרים שהצגתם.

(18 נקודות)

ב. הציגו שתיים מן המטרות של מדינות ערב בפלישתן למדינת ישראל במאי 1948: מטרה אחת שהושגה במלחמה, ומטרה אחת שלא הושגה במלחמה. הסבירו מדוע אחת מן המטרות שהצגתם הושגה או לא הושגה.

(15⅓ נקודות)

חלק ב – פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל

---

10. תהליך הדה־קולוניזציה וגורל היהודים בארצות האסלאם

(33⅓ נקודות)
(ראו בנספח: נספח לשאלה 10 – שער עיתון)

א. בנספח לשאלה זו מוצג עמוד השער של העיתון "קרוקודיל" שפורסם בברית המועצות בשנת 1960, ובו קריקטורה.
– מהו תהליך הדה־קולוניזציה? הסבירו כיצד תהליך זה בא לידי ביטוי בעמוד השער שבנספח. בססו את תשובתכם על שני רכיבים שנראים בו.
– על פי מה שלמדתם, הציגו שניים מן הגורמים לתהליך הדה־קולוניזציה.

(17⅓ נקודות)

ב. הסבירו כיצד השפיע תהליך הדה־קולוניזציה על מצב היהודים בארצות האסלאם, והציגו גורם נוסף שהשפיע בתקופה זו על מצב היהודים בארצות האלה.

(16 נקודות)

11. עלייה וקליטה בשני העשורים הראשונים של מדינת ישראל

(33⅓ נקודות)

א. לפניכם שלושה מדפוסי העלייה שנקטה מדינת ישראל בתקופה זו:
"עליית הצלה", "עלייה חשאית", "עלייה מבוקרת".
– בחרו בשניים מן הדפוסים, והסבירו שיקול אחד שגרם למדינת ישראל לנקוט כל אחד מן הדפוסים שבחרתם.
– הציגו קושי אחד בביצוע של אחד מדפוסי העלייה האלה.

(15⅓ נקודות)

ב. מהי מדיניות "כור ההיתוך"?
הציגו את התרומה של מדיניות זו לקליטת העלייה, והסבירו שני קשיים שהיא יצרה.

(18 נקודות)

12. מלחמת ששת הימים (1967)

(33⅓ נקודות)

א. הסבירו שלושה גורמים שהובילו לפרוץ מלחמת ששת הימים: שני גורמים שקשורים למדינות ערב וגורם אחד שנבע מן ההתנהלות של מדינת ישראל.

(13⅓ נקודות)

ב. – תוצאות מלחמת ששת הימים שינו את מדינת ישראל לבלי הכר. בססו טענה זו באמצעות שלוש עובדות היסטוריות.
– הסבירו אחת מן הבעיות שנוצרו במהלך הזמן בעקבות תוצאות אלה.

(20 נקודות)

13. מלחמת יום הכיפורים (1973)

(33⅓ נקודות)

א. הציגו שני גורמים לפרוץ מלחמת יום הכיפורים, והסבירו מדוע הופתעה מדינת ישראל כאשר פרצה המלחמה.

(15⅓ נקודות)

ב. מלחמת יום הכיפורים שינתה את מדינת ישראל לבלי הכר. בססו טענה זו באמצעות שלוש עובדות היסטוריות מתחומים שונים.

(18 נקודות)

נספח – המקורות

נתוני ההגירה של יהודים מגרמניה* בשנים 1933–1938.

תיאור הגרף: גרף עמודות. בציר האנכי – "מספר המהגרים" (מ־0 עד 40,000, בקפיצות של 5,000); בציר האופקי – "השנים" 1933–1938.

גובה העמודות (קריאה משוערת מן הגרף; המספרים המדויקים אינם מודפסים): 1933 – כ־37,000; 1934 – כ־23,000; 1935 – כ־21,000; 1936 – כ־25,000; 1937 – מעט יותר מ־23,000; 1938 – מעט יותר מ־35,000.

—

- כאשר עלו הנאצים לשלטון היו בגרמניה כחצי מיליון יהודים.



(הנתונים על פי: י' באואר, **תגובות בעת השואה**, ההוצאה לאור של משרד הביטחון, 1983, עמ' 30)

(הנתונים על פי: י' באואר, תגובות בעת השואה, ההוצאה לאור של משרד הביטחון, 1983, עמ' 30)

נספח לשאלה 2 – כרזת תעמולה

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

תיאור הכרזה: מפה של מרכז אירופה ומזרחה בגוני אפור, שפורסמה בגרמניה לאחר כיבוש פולין. שטח גרמניה צבוע אפור כהה ועליו הכיתוב בגרמנית "DEUTSCHES REICH" (בבחינה מסומן בחץ: "הרייך הגרמני"); על המפה שמות ערים בשטח הרייך (ברלין, מינכן, וינה, פראג ועוד) ושמות ארצות (שוודיה, נורווגיה, דנמרק, אסטוניה, לטביה, ליטא, ברית המועצות, הונגריה, רומניה, שווייץ, איטליה, יוגוסלביה) והים השחור.
שטח פולין מחולק לשלושה גוונים. מקרא: ורוד בהיר – "אזור בפולין בשליטת ברית המועצות"; ורוד כהה – "אזור בפולין בשליטה ישירה של גרמניה"; אדום כהה (סביב פוזן וליצמנשטט, במערב פולין) – "אזור במערב פולין שהיה מיועד להתיישבות של גרמנים".
מאזורים שונים מחוץ לגבולות גרמניה – ארצות הבלטיות ("Balten"), אזור נארב, ווהלין, חלם ולובלין, גליציה, בוקובינה, בסרביה ודוברוג'ה – יוצאים חיצים עבים הנמשכים כולם אל האזור האדום הכהה במערב פולין; גם דרום טירול מסומן בתווית כהה, אך בלי חץ. בבחינה מוסבר: "הסימונים האלה בכל הכרזה מציינים אזורים מחוץ לגבולות גרמניה, שחיו בהם לפני תחילת המלחמה אנשים ממוצא גרמני."
בצד ימין של הכרזה טקסט בגרמנית באותיות גותיות, ולידו תרגומו בבחינה: "אחרי מערכה שנמשכה 18 ימים, התחילו הפעולות הנרחבות ביותר בהיסטוריה העולמית של יישוב מחדש. הפיהרר קרא לכל בני הלאום שמילאו את תפקידם מחוץ למולדת אבותיהם לחזור למולדת. הם עוזרים כעת בבנייה ובהרחבה של הרייך הגדול. הכישורים שלהם בהתיישבות יהיו בעלי ערך מיוחד בפיתוח הוורטגאו*."

- ורטגאו – אזור במערב פולין שהגרמנים ייעדו להתיישבות של גרמנים.

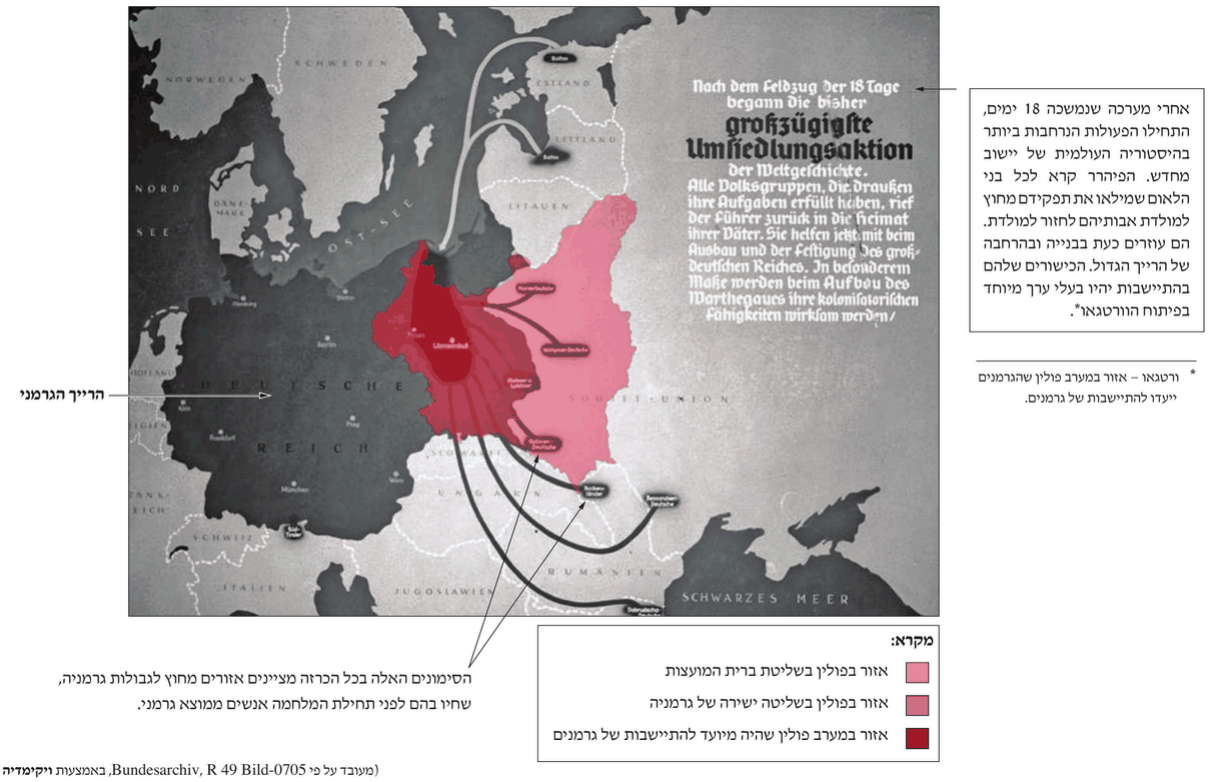

(מעובד על פי Bundesarchiv, R 49 Bild-0705, באמצעות ויקימדיה קומונס)

קטע מקור שכתב ביומנו המורה חיים אהרון קפלן, בגטו ורשה, ב־10 במרס 1940

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

האסון הענק שנחת על היהדות הפולנית - לא היה כמוהו וכדמותו אפילו בתקופות היותר חשוכות בתולדות ישראל. ראשית - עומק השׁנאה. [...] היא פועלת כשנאה פיזיולוגית, המתארת לעצמה את השנוא כטמא טומאת הגוף וכמצורע שאין לו מקום בחברה: [...] היהודי מזוהם, היהודי רמאי ובן בליעל, היהודי שונא את גרמניה וחותר תחת קיומה. [...]

מזלנו שלא הבין הכובש מה טיבה של יהדות פולניה וכוחה החיוני. על פי ההיגיון - אנחנו מחויבים לגווע. על פי חוקי הטבע - סופנו לאבדון ולכליה גמורה. כיצד יכול קהל שלם להתפרנס כשאין לו שום אחיזה בחיים? [...] יהודי פולניה המדוכאים והרצוצים, הבזויים והשפלים: הם אוהבים את החיים ואינם רוצים להסתלק מן העולם לפני זמנם. אִמרו מה שתאמרו: השאיפה לחיים במצוקה נוראה כזו שלנו - היא פועל יוצא של איזה כוח מופלא שעוד לא עמדנו על מהותו. [...]

אבל כל זמן שכוח מופלא זה מסתתר בנו לא אמרנו נואש, וכוחו של כוח זה טמון בהווייתה המקורית של יהדות פולניה, המושרשת במסורתנו הנצחית, שציוותה לנו את החיים.

(מעובד על פי: י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], השואה בתיעוד, יד ושם, תשל"ח, עמ' 161–162)

קטע מקור מזיכרונותיו של יוליאן אורסין נימצ'ביץ', משורר ומדינאי פולני

השגרירים ששלחנו לחוץ לארץ שולחים הצהרות נימוסין ותו לא [וזהו]. ק' הצעיר היה בברלין ועשה בחוכמה. נודע לו כי עומד להגיע לקניגסברג שגרירו של המלך [הצרפתי] לואי פיליפ, בדרכו לפטרסבורג. מיהר אפוא להיות במקום וחיכה לו במשרד הדואר. [...] ואכן הזמינו הצרפתי המנומס למרכבתו, והצהיר בפניו כי צרפת לא תוכל לעזור לנו אלא בהתערבות דיפלומטית. כי צרפת זקוקה לשלום כדי לבסס את השושלת החדשה ואת סדר העניינים החדש בשעה שמצויים בה עוד כמה עוררין [מתנגדים]. [...] הוא סיים והבטיח שצרפת תעשה ככל שתוכל למען בעלי בריתה, הפולנים הנועזים. ואכן גם בפריז הצהיר שר החוץ בבית הנבחרים, כי צרפת - למרות רצונה העז - לא תיכנס למלחמה למען הפולנים. כן נאמו לטובתנו האדונים לפיט, ביניון ואחרים. נתכונן [הוקם] גם על ידי לפיט וַעַד פולני העורך מגבית למעננו.

גם מאנגלייה אין אלא הבעת איחולים לבביים, בוודאי גם תרומות כספיות רבות תתאספנה, אבל כיצד להמציאן לנו כשהפרוסים* מעכבים ועוצרים הכול... כל הידיעות הללו משכנעות באופן מוחלט, כי אין לנו לקוות לשום תמיכה רצינית ממעצמות חוץ... אין אפוא לסמוך אלא על האלוהים, על עוז רוחנו ויציבותנו, ואכן מצטיין בכך צבאנו, ובהתלהבותם הרבה מסתערים מועטים על המונים. [...] ואולי יעשה האלוהים את הנס, לאחר שרבות הרע לנו.

- פרוסיה – ממלכה גרמנית ששלטה על שטחים במערב פולין.

(מ' הנדל [עורך], מקורות ללימוד ההיסטוריה הישראלית והכללית, כרך רביעי, הוצאת יהושע צ'צ'יק, תשי"ד, עמ' 240–241)

מקור 1 – פורסם ב־12 ביולי 1904, בעמוד השער של העיתון "השקפה", עיתונם של אליעזר בן יהודה ובני משפחתו.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

הינֵה [עבר] שבוע ימים שמת הרצל, הינֵה כבר חמישה ימים שגופו של יוצר הציונות המדינית מונח באדמה. [...] ועוד לא יבשו הדמעות שזלגו אלפי עיניים גם בעירנו ובשאר ערי ארצנו, עוד לא חדלו ההספדים, עוד דומה כמו מֻתֶנוּ עוד מוטל לפנינו. [...] ובתוך הצער והכאב הלוהט, שתי מחשבות מנקרות תמיד את המוח: מה היה? ומה יהיה? [...]

וזה האיש שהקדיש כל חייו לעבודת האומה, האיש אשר יצר את הציונות המדינית, את הכנסייה [הקונגרס], את האוצר הלאומי, האיש אשר הגדיל את כבודנו בעולם. [...]

ומה יהיה? מי יעמוד בראש התנועה? מי ינהיג עתה את אוניית הציונות בתוך הים הזועף?

על שאלה זו אין לעת עתה בידי איש ממנו [מאיתנו] לתת תשובה פחות או יותר נכונה על המִשרה הכל כך קשה, התפקיד כל כך דורש הרבה מעלות מתחלפות. [...] זו הייתה גדולתו של יוצר הציונות המדינית, וזהו אשר נתן לו [...] יכולת לעשות כל מה שעשה ואשר לא האמין איש כי אפשר לעשותו. [...] הה! מי ייתן לנו תמורתו?

(השקפה, 12 ביולי 1904)

מקור 2 – פורסם ב־14 באוקטובר 1904, בעמוד השער של העיתון "חבצלת". בתקופה זו העיתון היה ביטאונה של הקהילה החרדית בירושלים.

ראיתי את פרשת האֵבֶל המוזר, למורת רוח שלומי אמוני ישראל [החרדים], אשר עשו איזה אנשים מירושלים, על מות תיאודור הרצל, על יד האשֶרה*, אשר נטעו בסביבות ירושלים על שמו. [...]

והינֵה בכל אשר התאמצו המספידים להגדיל את המעלות של הרצל כעליון על כל גדולי ישראל וקדושיו, לא יכלו לטעון שהכיר באלוהים לכל הפחות בימי חייו האחרונים, כי חי את חייו בלי שום דת כלל, וכך מת. [...]

כל המאמין באלוהי ישראל ובתורתו לא יוכל להזכיר את שמו של הרצל מבלי לקפוץ ממקומו בשל כל מה שעולל לעמנו. את הלאומיות הוא אסף מעמים זרים, ולא מעם ישראל היא - כי לאומיותנו היא רק תורתנו. [...]

הדיפלומטיה של הרצל היא רק הטעיה. שבע שנות הציונות הן כמו שבע שנות הרעב במצרים, רעב למעשים ממשיים. הרצל התחכם והוליך את עם ישראל מפני הרעב הדיפלומטי בארץ כנען לאל־עריש שבמצרים. אבל חלום הרצל איננו חלום פרעה שהתממש - אלא חלום שווא. לאחר שחלום זה לא התממש, פנה [הרצל] לאחוז את עיניהם של עם ישראל באוגנדה שבאפריקה, וגם זה הכול הבל ורעות רוח ומעשה תעתועים.

- עץ המשמש לעבודת אלילים.

(מעובד על פי: חבצלת, 14 באוקטובר 1904)

קטע מקור מתוך זיכרונותיו של מאיר דיזנגוף משנת 1917

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-www.guyai.co.il · GuyAI

ובתל אביב כולה - בדיקות. נעשים חיפושים בבתים, בחצרות ובמרתפים, ולפי הוראתם של שוטרי חרש נאסרים אנשים שונים, שנחשדו כמורדים. על ידי המאסרים ביקשו לגלות את מצפוני [סודות] הקשר, ועל ידי החיפושים קיוו למצוא נשק ותעודות סתרים של החברות הסודיות וחבריהן... והמפקד הצבאי [העות'מני] חסן בק, פרא לא לומד, אכזרי, נגס מנוול ומושחת מראה - התנפל על כל היישוב היהודי והערבי בשצף קצף וישליך אֵימה על כל התושבים. הוא דרש מאת היהודים נשק, וכמה שנתנו לו - לא אמר די. דרש כסף [...] ופתאום התחיל משכלל ומשפר את העיר. בולמוס [שיגעון] של תיקון העיר אחזו בעצם ההכנות למלחמה, והריהו חוטף לשם זה אנשים מן הרחוב ושולחם לעבודה. [...] בלילה אסור היה להדליק נר בבתים, שמא ישתמשו באור לעשיית אותות וסימנים לספינות המלחמות, שהיו עוברות מזמן לזמן בסמוך לחוף יפו. [...]

והינֵה זה באו הקַיְמַקָם [המושל] והמפקד לידי מסקנה, שהיהודים מכוננים הכול בשביל מרד כללי בארץ־ישראל וכי כבר יש להם ממשלה משלהם המוכנה לעמוד בראש המדינה כשתגיע השעה. [...]

ובכן, קיבל ג'מאל פחה רפורט [דו"ח] מפורט על כל המתרחש בין יהודי ארץ ישראל, ובעיקר בתל אביב, קן המרד. ומובן כי צריך לבער את הרעה מן הארץ. [...] ולכן החליט ג'מאל פחה להרחיק, לפי שעה, את האנשים המסוכנים האלה מן הארץ על ידי שילוח [...] לאיזו פינה נידחת ומרוחקת בטורקייה האסייתית - עד לבירור פשעם.

(מ' זיו, ש' אטינגר, י"מ לנדאו, דברי הימים, כרך ד, תולדות זמננו, חלק א', יובל, תשל"א, עמ' 355)

איגרת ששלח דוד בן גוריון לחבר פלמ"ח ב־17 באוקטובר 1948

חבר יקר

אני מודה לך מקרב לב על ברכתך "ברכת פלמ"חניק פצוע הנמצא באחד מבתי ההבראה". יקרה לי הברכה שבעתיים על שהיא באה מחייל יהודי, ומחייל יהודי פצוע. אני מקווה שתבריא בשלמות ותשוב בקרוב למשמרתך וליחידתך - ותסייע להביא את מלחמת המגן שלנו לידי גמר. [...]

בדברים אלה הייתי מסתפק אילולא הוספת לברכתך את המילים המעטות "עשה טובה ואל תפרק את הפלמ"ח". אני מניח שאינך יחיד בפלמ"ח שיש לו משאלה זו. ואנסה עד כמה שאפשר לברר [להבהיר] את הדבר. [...]

אין עשן בלי אש. מה שסופר לך על דבר פירוק פלמ"ח - הוא בדותא [שקר], אבל יש כנראה משהו שלא סיפרו לך, ואני רוצה לא רק לספר לך עליו, אלא גם להסבירו.

הכוונה היא למַטֶה הארצי של פלמ"ח ולתפקידים שמילא לפני הקמת צבא הגנה לישראל - וכמה חברים בפלמ"ח רוצים להמשיך משטר זה גם עכשיו, מבלי לראות את שני השינויים הגדולים שחלו בינתיים: 1) הקמת מדינת ישראל; 2) הקמת צבא הגנה לישראל (במקום הגנה במחתרת) - שינויים ששינו את כל חיינו בארץ ואינם מצריכים ואינם מרשים עוד לשמר [את] צורות הארגון והמשטר שנתקיימו בפלמ"ח לפני היות המדינה ולפני היות הצבא. [...]

המטה הארצי של הפלמ"ח אינו יכול עוד לתת הוראות אופרטיביות, פקודות מבצע צבאיות, לחטיבות הפלמ"ח. צבאנו מאורגן עכשיו ב"חזיתות", ולכל חזית יש מטה חזית, ומטה זה נותן את ההוראות לכל החטיבות הנמצאות ברשותו, לפי התוכנית העליונה שמחליט עליה המטה הכללי של צבא הגנה לישראל. וכשיש מטה כללי, ומטה של חזית ומטה של החטיבה - אין צורך ואין אפשרות שמטה אחר, כגון הפלמ"ח, ייתן אף הוא הוראות בשעת מלחמה. כן גם אין המטה הארצי של הפלמ"ח יכול לגייס אנשים לפלמ"ח כפי שעשה עד הגיוס הכללי [לצה"ל]. [...]

כל אלה המנסים להצדיק את המשכת קיומו הנפרד של מטה ארצי לפלמ"ח אומרים שלפלמ"ח יש ערכים חלוציים־התיישבותיים שאין לחטיבות אחרות, וכדי לקיים אותן יש צורך בסידור תרבותי נפרד. [...] אולם עד כמה שידוע לי, אין שום איש טוען (בגלוי, בכל אופן) שהפלמ"ח מהווה מפלגה פוליטית או יחידה אידאולוגית נפרדת. [...] על פי מה שבירורתי בנוגע לשאלה זו עם מפקדי הפלמ"ח - הם שוללים רעיון נפסד זה תכלית שלילה.

בברכה

ד' בן גוריון

(מעובד על פי: ש' קולת [עורכת] הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל, כרך ב, מעלות, תשמ"ה, עמ' 319–322)

נספח לשאלה 10 – שער עיתון

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

עמוד השער של העיתון הסאטירי הסובייטי "קרוקודיל" (גיליון 25, 10 בספטמבר 1960) – קריקטורה בצבע, שליד רכיביה הוסיפו עורכי הבחינה תרגום לעברית.

בראש העמוד שם העיתון באותיות קיריליות אדומות גדולות: "КРОКОДИЛ" (תרגום שבבחינה: "קרוקודיל"), ולצדו באותיות כחולות "ИДЕТ ПО АФРИКЕ" (תרגום: "צועד באפריקה"). מתחת לשם: "№ 25 (1603)" והתאריך "10 СЕНТЯБРЯ 1960" (תרגום: "10 בספטמבר 1960").

ברקע – מפת יבשת אפריקה בצבע צהוב־כתום, הממלאת את רוב העמוד. בחזית, משמאל, דמות ענקית של גבר אפריקני שחור, לבוש חולצה לבנה קצרת שרוולים, שפניו נחושות; הוא מניף בשתי ידיו מטאטא עצום בעל ידית ארוכה ומטאטא בתנופה את יבשת אפריקה.

לפני המטאטא מתעופפות ונופלות אל מחוץ ליבשת דמויות קטנות של אנשים לבנים: אחד חובש קסדה קולוניאלית (קסדת שעם) ומחזיק שוט, אחרים לבושים חליפות ומגבעות או מדים, אוחזים מזוודות ותיקים גדולים; ליד אחת הדמויות נראים אזיקים המחוברים בשרשרת. בקצה הימני־העליון דמות לבנה נוספת עם תיק ומזוודה עפה מן היבשת.

ליד המטאטא כתוב ברוסית "– ВЫМЕТАЙТЕСЬ!" (תרגום: "החוצה!").

בפינה השמאלית התחתונה חתימת הצייר "Рисунок И. СЕМЕНОВА.", ובפינה הימנית התחתונה "С. 60." (תרגום: "ציור: י' סמיונוב").

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il



(קרוקודיל, גיליון 25, המפלגה הקומוניסטית של ברית המועצות, 10 בספטמבר 1960)

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il